

Seria de autor

•

ION CREANGĂ

ION CREANGĂ (1837-1889; Humulești, Neamț), scriitor român. Bun prieten cu Mihai Eminescu, care îl introduce în cercul „Junimii”. Proza sa este expresia unei intuiții desăvârșite a spiritului popular. Epos jovial al copilăriei la țară, *Amintiri din copilărie*, capodoperă a literaturii noastre, este o simbioză de realism și idealizare. Harul narativ transformă până și pățaniile neplăcute într-o ispravă năzdrăvană, mai mult sau mai puțin nevinovată. Cadența melancolică de la fiecare început de capitol cedează locul, în decursul istorisirii, râsului optimist și de duh.

„Opera lui Creangă este epopeea poporului român. Creangă este Homer al nostru.”

Garabet IBRĂILEANU

CARTIER POPULAR

Ion CREANGĂ

Amintiri din copilărie
și alte povestiri

Ediția a V-a

CARTIER

CARTIER

Editura Cartier, SRL, str. București, nr. 68, Chișinău, MD2012.
Tel./fax: 022 24 34 91, tel.: 022 24 01 95. E-mail: cartier@cartier.md
Editura Codex 2000, SRL, Strada Toamnei, nr. 24, sectorul 2, București.
Tel./fax: 210 80 51. E-mail: romania@cartier.md
www.cartier.md

*Cărțile CARTIER pot fi procurate online pe shop.cartier.md
și în toate librăriile bune din România și Republica Moldova.
Cartier eBooks pot fi procurate pe eBooks, Barnes & Nobles și pe www.cartier.md*

LIBRĂRIILE CARTIER

Librăria din Centru, bd. Ștefan cel Mare, nr. 126, Chișinău. Tel./fax: 022 21 42 03.
E-mail: librariadincentru@cartier.md
Librăria din Hol, str. București, nr. 68, Chișinău. Tel.: 022 24 10 00.
E-mail: librariadinhol@cartier.md

Comenzi CARTEA PRIN POȘTĂ

CODEX 2000, Str. Toamnei, nr. 24, sectorul 2, 020712 București, România
Tel./fax: (021) 210.80.51
E-mail: romania@cartier.md
www.cartier.md

Taxele poștale sunt suportate de editură. Plata se face prin ramburs, la primirea coletului.

Colecția *Cartier popular* este coordonată de Gheorghe Erizanu

Editor: Gheorghe Erizanu

Lectori: Em. Galaicu-Păun, Victor Pânzaru

Coperta seriei: Vitalie Coroban

Coperta: Vitalie Coroban

Design/tehnoredactare: Tatiana Cunup

Prepress: Editura Cartier

Tipărită la Combinatul Poligrafic

Ion Creangă

AMINTIRI DIN COPILĂRIE ȘI ALTE POVESTIRI

Ediția a V-a, martie 2017

© 2017, 2014, 2006, 2004, 1998, Editura Cartier, pentru prezenta ediție. Toate drepturile rezervate.

Cărțile Cartier sunt disponibile în limita stocului și a bunului de difuzare.

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Creangă, Ion.

Amintiri din copilărie și alte povestiri/ Ion Creangă; cop.: Vitalie Coroban. –

Ed. a 5-a. – Chișinău: Cartier, 2017 (Combinatul Poligrafic). – 176 p. –

(Colecție „Cartier popular”) coord. de Gheorghe Erizanu,

ISBN 978-9975-79-891-4).

1000 ex.

ISBN 978-9975-86-144-1.

821.135.1-93

C 84

Creangă și epoca sa

1837 – 1 martie. Se naște Ion Creangă, întâiul din cei opt copii ai lui Ștefan a Petrii Ciubotariul și ai Smarandei Creangă, „răzeși fără pământuri” din satul Humulești, ținutul Neamț.

Apare romanul *Oliver Twist* al scriitorului englez Charles Dickens (1812-1870).

Compozitorul francez Hector Berlioz (1803-1869) scrie *Requem*.

Apare la Berlin *Histoire de la Valachie, de la Moldavie et des Valaques Transdanubiens* (vol. I) de Mihail Kogălniceanu (1817-1891).

Apare la Iași *Alăuta românească*, prima revistă literară din Moldova, supliment al gazetei *Albina românească*.

1838 – Apare la Brașov revista culturală *Foaie pentru minte, inimă și literatură*, sub conducerea lui George Barițiu (1812-1893).

1839 – 10 iunie. Data nașterii lui Ion Creangă după actul din mitrica satului Humulești, moșia mănăstirii Neamțului, Ocolul de sus, ținutul Neamțului, partea I.

Apare romanul *Splendorile și mizeriile curtezanelor* al scriitorului francez Honoré de Balzac (1799-1850).

Apare romanul *Mănăstirea din Parma* al scriitorului francez Stendhal (1783-1842).

H. Berlioz scrie simfonia *Romeo și Julieta*.

Compozitorul polonez Frédéric Chopin (1810-1849) își încheie cele 24 *preludii* pentru pian.

- Înființarea de către studenții români de la Paris a „Societății pentru învățătura poporului român”.
- 1840 – Apare nuvela *Colomba* a scriitorului francez Prosper Mérimée (1803-1870).
Apare la Iași revista *Dacia literară*, sub conducerea lui M. Kogălniceanu.
Vasile Alecsandri (1821-1890) debutează în teatru cu piesa *Farmazonul din Hârlău*.
- 1841 – Timotei Cipariu (1805-1887) publică, la Blaj, *Extract de ortografie cu litere latine*.
- 1842 – Apare romanul *Suflete moarte* și povestirea *Mantaua* ale scriitorului rus Nikolai Gogol (1809-1852).
Triumful operei *Nabucco* a compozitorului italian Giuseppe Verdi (1813-1901).
- 1843 – Mihail Kogălniceanu ține *Cuvântul de deschidere al celui dintâi curs de istorie națională* la Academia Mihăileană.
- 1845 – Apare nuvela *Carmen* de Prosper Mérimée.
Apare studiul lui Anton Pann (1796-1854) *Bazul teoretic și practic al muzicii bisericești*.
Se înființează la Paris „Societatea studenților români”.
- 1846 – septembrie. Ion Creangă începe cursul primar în satul natal, la școala înființată de Ion Humulescu (Nemțeanu) cu dascălul Vasile a Ilioaei (Vasilcăi).
- 1846-1852 – Se construiește Teatrul Național din București, după planurile arhitectului vienez Joseph Heft.
- 1847 – primăvara. Dascălul Vasile fiind luat la oaste cu arcanul, Nică a lui Ștefan a Petrii trece în grija bătrânului dascăl Iordache fărânitul.
Apare *Proverburi sau Povestea vorbei* de Anton Pann.
Alexandru Flechtenmacher (1823-1898) scrie *Uvertura națională „Moldova”*, prima lucrare simfonică românească demnă de atenție.
- 1848 – Moartea dascălului Iordache, de holeră. Creangă trece la școala învățătorului Neculai Nanu din Broșteni.

Apare *Dama cu camelii* a scriitorului francez Alexandre Dumas-fiul (1824-1895).
 Constantin D. Rosenthal pictează tabloul alegoric *România rupându-și cătușele pe Câmpia Libertății*.
 27 martie. Întrunirea de la Iași marchează începutul mișcării revoluționare din Moldova.
 3-5 mai. Marea adunare națională de la Blaj pe Câmpia Libertății.
 11 iunie. Izbucnirea revoluției la București.
 15 iunie. A doua Adunare națională de la Lugoj.
 2 septembrie. A treia Adunare națională de la Blaj.
 Premiera, la Iași, a primei opere românești, *Baba-Hârca*, de A. Flechtenmacher pe libretul lui Matei Millo (1814-1896).

- 1849 – Până în primăvară învață la Broșteni, unde încheie anul cu un psalt de la biserica Adormirea din Târgul-Neamț. Se constituie la Paris „Asociația română pentru conducerea emigrației”.
- 1850 – Premiera operei *Lohengrin* a compozitorului german Richard Wagner (1813-1883).
 Se naște Mihai Eminescu (m. 1889).
- 1851 – Premiera operei *Rigoletto* a compozitorului italian Giuseppe Verdi.
 Frații Goncourt încep să-și publice *Jurnalul* (1851-1896).
 Apare romanul *Moby Dick sau Balena Albă* al scriitorului american Herman Melville (1819-1891).
 Apare romanul *Casa unchiului Tom* al scriitoarei americane Beecher-Stowe (1811-1896).
- 1852 – Apare volumul *Emailuri și camee*, capodopera poetului francez Théophile Gautier (1811-1872).
 Apare volumul *Poezii antice* al scriitorului francez Leconte de Lisle (1818-1894).
 Apare volumul *Doine și Lăcrămioare* de Vasile Alecsandri.
 Se naște dramaturgul Ion Luca Caragiale (m. 1912).
- 1853 – Creangă termină clasa a treia primară la școala publică de la Târgul-Neamț, având ca profesor pe Isaia Teodorescu („*popa Duhu*”).

- Premiera operei *Traviata* de G. Verdi.
Apare volumul *Poezii populare. Balade (Cântece bătrânești)* adunate și îndreptate de Vasile Alecsandri.
- 1854 – Creangă, numit acum Ion Ștefănescu, termină clasa a patra, și toamna se înscrie la școala de catiheți din Fălticeni („*fabrica de popi*”).
Apare volumul *Fiicele focului* al poetului francez Gerard de Nerval (1808-1855).
Se naște poetul Alexandru Macedonski.
- 1855 – 29 august. Catihetul ținutului Suceava, Nicolae Conta, fratele tatălui lui Vasile Conta, eliberează adeverință lui Ion Creangă și altor 9 „clirici”, printre care și Zaharia Simionescu, spre a se înscrie la Seminarul central de la Socola, Iași.
6 noiembrie. Ion Creangă, Zaharia Simionescu, Ștefan Posa și Ioan Bradul cer starețului Mănăstirii Neamțului să fie primiți în internatul școlii Târgul-Neamț. La recomandarea lui Nicolae Conta, catiheții sunt admiși în anul al II-lea la seminarul de la Socola.
Apare volumul *Cântec despre Hiawatha*, capodopera poetului american Henry Wadsworth Longfellow (1807-1882).
Apare volumul *Fire de iarbă* al poetului american Walt Whitmann (1819-1892).
Se naște Constantin Dobrogeanu-Gherea (m.1920).
- 1857 – Apare volumul *Florile răului* al poetului francez Charles Baudelaire (1821-1867).
Apare eseul *Realismul* al eseistului francez Champfleury (1821-1889).
Apare romanul *Doamna Bovary* al scriitorului francez Gustave Flaubert (1821-1880).
Moare poetul Alexandru Sihleanu (n. 1834).
- 1858 – Moare pe moșia Făcuții, ținutul Iași, Ștefan a Petrii Ciubotariu și este înmormântat la biserica din satul Prigoreni la 30 iunie.
Creangă absolvă cursul inferior al seminarului.
Se naște prozatorul Barbu Delavrancea (m. 1918).

Se naște poetul Alexandru Vlahuță (m. 1919).
Se naște scriitorul Duiliu Zamfirescu (m. 1922).

1859 – Creangă obține o mărturie a preotului de la biserica Patruzeci de Sfinți din Iași, pentru a-și scoate peci de cununie cu Ileana, fiica preotului Ioan Grigoriu. Nunta are loc la 23 august.

5 noiembrie. Poporani de la biserica Patruzeci de Sfinți din Iași dau mărturie lui Ion Creangă spre a fi hirotonisit preot.

Apare volumul *Legenda secolelor* de Victor Hugo (1802-1885).

Apare studiul *Originea speciilor prin selecție naturală...* al naturalistului englez Charles Darwin (1809-1882).

Apare studiul *Critica economiei politice* al filozofului german Karl Marx (1818-1883).

Unirea Principatelor Române sub domnia lui Alexandru Ioan Cuza (1820-1873).

Moare scriitorul Alecu Russo (n.1819).

1860 – Diaconul Ion Creangă depune la 13 ianuarie jalbă la mitropolie împotriva socrului său Ioan Grigoriu de la biserica Patruzeci de Sfinți, pentru insulte, loviri și tentativă de asasinat. La 20 aprilie încheie însă contract cu epitropia bisericii Patruzeci de Sfinți spre a sluji ca diacon, semn că pentru moment conflictul familial era lichidat. La începutul lui mai, diaconul obține carte de mutare de la biserica Sfânta Treime, unde fusese hirotonisit, la biserica Patruzeci de Sfinți. La 26 octombrie îl găsim înscris ca student în anul I la Facultatea de teologie din Iași. La 19 decembrie se naște fiul său Constantin. Apare volumul de eseuri *Paradisuri artificiale* de Ch. Baudelaire.

1861 – E terminat tabloul *Lupta lui Iacob cu îngerul*, testamentul spiritual al pictorului francez Eugène Delacroix (1798-1863).

Apar *Amintiri din casa morților* ale scriitorului rus Fiodor Dostoievski (1821-1881).

- 1862-1865 Apare *Lepturariu rumânesc* cules den scriptori rumâni (4 volume) de Aron Pumnul (1818-1866).
 Apare volumul *Poeme barbare* de Leconte de Lisle.
 Apare romanul *Salambo* al lui G. Flaubert.
 Apare romanul *Mizerabilii* al lui Victor Hugo.
- 1863 – 22 martie. Diaconul Ion Creangă cere mutarea la mănăstirea (biserica) Bărboi din Iași. Contractul cu noua biserică se va încheia a doua zi. Diaconul primise înainte 700 de lei pe an, acum a primi 48 galbeni chezaro-crăiești. Primul „Salon al refuzaților” la Paris; pictorul francez Eduard Manet (1832-1883) provoacă un scandal expunând tabloul *Dejunul pe iarbă*.
 Apare *Viața lui Iisus* de scriitorul francez Ernest Renan (1823-1892).
 Este înființată la Iași Societatea „Junimea”.
 Moare poetul Andrei Mureșanu (n.1816).
- 1864 – Absolvind un an de studiu la Institutul normal vasilian, Creangă se înscrie la concursul pentru ocuparea postului vacant de institutor la secțiunea a II-a a clasei întâia de la școala primară vasiliană Trei Ierarhi. La 13 noiembrie primea decretul de numire în post.
 E terminată lucrarea *Omul cu nasul sfărâmat* a sculptorului francez Auguste Rodin (1840-1917).
- 1865 – 10 ianuarie. Creangă își începe activitatea de institutor.
 Apare *Alice în țara minunilor* a scriitorului englez Lewis Carrol (1832-1898).
 Nașterea jazzului în delta râului Mississippi.
 Premiera operei *Tristan și Izolda* de R. Wagner.
 Moare fabulistul Alexandru Doinici (n. 1806).
 Moare prozatorul Nicolae Filimon (n. 1819).
- 1866 – 30 aprilie. Diaconul Creangă este numit definitiv la biserica Golia din Iași.
 Apare volumul colectiv *Parnasul contemporan* ca o reacție împotriva romantismului.
 Apare volumul *Poeme saturniene* al poetului francez Paul Verlaine (1844-1896).

- Se tipărește (până în 1876) *Marele dicționar universal al sec. XIX-lea* de enciclopedistul și editorul francez Pierre Larousse (1817-1875).
 Apare romanul *Crimă și pedeapsă* de F. Dostoievski.
 Debutază cu poezia *La mormântul lui Aron Pumnul*, apărută în broșura *Lăcrimioarele învățăceilor*, Mihai Eminescu.
 Al. I. Cuza este silit să abdice ca urmare a conjurației pregătite de „monstruoasa coaliție”.
 Se naște poetul George Coșbuc (m.1918).
 Se naște poetul Traian Demetrescu (m.1896).
- 1867 – Premiera piesei *Perr Gynt* a dramaturgului norvegian Henrik Ibsen (1828-1906).
 Apare volumul I al *Capitalului* lui Karl Marx.
 Se înființează Biblioteca Societății Academice Române.
 Apare la Iași primul număr al revistei *Convorbiri literare*.
- 1868 – Ziarul *Convențiunea* nr. 14 din 26 februarie atacă pe preoții care merg la teatru, fără a numi pe I. Creangă.
 Asemenea *Curierul de Iași* nr. 6 publică articolul *Tragerea la țintă și vânatul de păsări în mijlocul orașului*, vizând pe diaconul de la Golia, tot fără a-l numi.
 În august apare în 4000 de exemplare *Metodă nouă de scriere și citire pentru uzul clasei I primare* de Ion Creangă, C. Grigorescu, G. Ienăchescu, N. Climescu, V. Răceanu și A. Simionescu.
 Apare romanul *Idiotul* de F. Dostoievski.
 Moare scriitorul Constantin Negruzzi (n. 1800).
- 1869 – Apare volumul *Cântecele lui Maldoror* al poetului francez Lautréamont (1846-1870).
 Apare romanul *Educație sentimentală* de G. Flaubert.
 Se naște poeta Iulia Hasdeu (m. 1888).
 Moare scriitorul Gheorghe Asachi (n. 1788).
 Moare scriitorul Constantin Stamati (n. 1786).
- 1870 – 20 octombrie. Creangă este mutat la Școala sucursală primară de băieți nr. 1 din Iași (mahalaua Sărărie), în locul lui G. Ienăchescu.
 Premiera operei *Valkiria* de R. Wagner.

- 1871 – Dat în judecata consistorului, în septembrie, pentru conduita sa, e oprit de la „*lucrarea diaconiei*”, „*până va da probe de îndreptare*”. Era învinuit de a fi mers la teatru, de a fi tras cu pușca asupra bisericii, de a trăi de mai mulți ani despărțit de soție și de a se fi tuns.
Apare *Învățătorul copiilor – carte de cetit în clasele primare de ambele sexe cu litere, slove și buchi, cuprinzând învățături morale și instructive* de C. Grigorescu, I. Creangă și V. Răceanu.
Poetul francez Arthur Rimbaud (1854-1891) scrie poemul *Corabia beată*.
Premiera operei *Aida* de G. Verdi.
- 1872 – La 1 iulie Ministerul Instrucțiunii Publice și al Cultelor destituie pe Ion Creangă din postul de institutor la Școala sucursală nr. 1 de băieți din Iași. Destituirea venea în urma excluderii diaconului Ion Creangă din rândul clericilor.
Apare a doua ediție din *Învățătorul copiilor*.
Apare studiul *Nașterea tragediei* al filozofului german Friedrich Nietzsche (1844-1900).
Este expus *Impresie, răsărit de soare* de Claude Monet (1840-1926), tablou-manifest al impresionismului.
Apare volumul de debut al lui Al. Macedonski, *Prima verba*.
Moare scriitorul Ion Heliade-Rădulescu (n. 1802).
Moare poetul Dimitrie Bolintineanu (n. 1819).
- 1873 – februarie. Creangă cere despărțire legală de soție.
A. Rimbaud scrie *Un anotimp în infern*.
- 1873-77 – Scriitorul rus Lev Tolstoi (1828-1910) scrie romanul *Anna Karenina*.
- 1874 – Apare ediția a III-a din *Învățătorul copiilor*. Pe data de 1 septembrie, este numit institutor la clasele I și a II-a de la Școala primară de băieți nr. 2 din Păcurari.
A. Rimbrand scrie *Iluminările*.
Prima expoziție a pictorilor impresionisti în atelierul lui Nadar (participă Cezanne, Degas, Monet, Morisot, Pissarro, Sisley).

- 1875 – Numit într-o comisie de examinare a cărților didactice din Iași, M. Eminescu face cunoștință cu Ion Creangă. Introdus de poet la *Junimea*, Creangă publică, în *Convorbiri literare*, poveștile: *Soacra cu trei nurori* (1 octombrie) și *Capra cu trei iezi* (decembrie).
Opera *Carmen* a compozitorului francez Georges Bizet (1838-1875) e fluierată la Paris.
Se naște compozitorul francez Maurice Ravel (m.1937).
- 1876 – Apare *Povățuitoriu la cetire prin scriere după sistema fonetică* de Gh. Ienăchescu și Ion Creangă, iar în *Convorbiri literare* – poveștile: *Punguța cu doi bani* (1 ianuarie), *Dănilă Prepeleac* (1 martie) și *Povestea porcului* (1 iunie).
Apare volumul *Preludiu la după-amiaza unui faun* al poetului francez Stéphane Mallarmé (1842-1898).
Apar *Aventurile lui Tom Sawyer* de scriitorul american Mark Twain (1835-1910).
Premiera operei *Peer Gynt* de compozitorul norvegian Edvard Grieg (1843-1907).
Apare primul număr al revistei *Timpul*.
- 1877 – Creangă tipărește întâi în broșură, apoi în *Convorbiri literare*, nuvela *Moș Nichifor Coțcariul*, apoi numai în revistă *Povestea lui Stan Pățitul* (1 aprilie) și *Fata babei și fata moșneagului* (1 septembrie).
Premiera operei *Samson și Dalila* a compozitorului francez Camille Saint-Saëns (1835-1921).
Premiera baletului *Lacul lebedelor* al compozitorului rus Piotr Ceaikovski (1840-1893).
Se naște poetul Ștefan Petică (m.1904).
- 1878 – Apar în *Convorbiri literare* poveștile: *Ivan Turbincă* (1 aprilie), *Povestea lui Harap-Alb* (1 august) și *Povestea unui om leneș* (octombrie).
Apare studiul *Omenesc, prea omenesc* de F. Nietzsche.
Apare studiul *Anti-Dühring* al filozofului german Friedrich Engels (1820-1895).
Tratatul de pace ruso-turc de la San Stefano stipulează recunoașterea independenței României.
Apare volumul *Ostașii noștri* de V. Alecsandri.

- 1878-1881 – Bogdan Petriceicu-Hasdeu publică cele trei volume din *Cuvente den bătrâni*.
- 1879 – 25 iunie. Ecaterina Vartic cumpără cu bezmăn locul și bojdeuca din Țicău, unde se stabilise mai înainte I. Creangă.
Apare *Geografia județului Iași*, de V. Răceanu, Gh. Ienăchescu și Ion Creangă.
Apare drama *Casa păpușilor* de H. Ibsen.
Premiera la București a piesei lui I. L. Caragiale *O noapte furtunoasă*.
- 1880 – Apare în *Albumul macedo-român anecdota Moș Ion Roată și Unirea*.
Scriitorul francez Guy de Maupassant (1850-1893) publică nuvela *Boule de suif*.
Apar *Frații Karamazov*, ultimul roman al lui Dostoievski.
Apare primul număr al revistei *Literatorul*.
Se naște poetul Tudor Arghezi (m. 1967).
- 1881 – În ianuarie Creangă își ia o lună concediu de la școală.
În *Convorbiri literare* apare prima parte din *Amintiri*, datată: *București, 1880, septembrie*, și dedicată domnișoarei Livia Maiorescu. În aprilie apare a doua parte a *Amintirilor*.
În octombrie Creangă își dă împreună cu Ileana consimțământul la căsătoria fiului lor cu Elena Adamescu din București.
În *Convorbiri literare* (1 noiembrie), publică *Popa Duhu*.
Parlamentul votează transformarea României în regat;
Carol I se va încorona rege la 10/22 mai.
Apare la Iași primul număr al revistei *Contemporanul*.
Moare poetul Cezar Bolliac (n. 1813).
Se naște poetul Octavian Goga (m. 1938).
Se naște poetul George Bacovia (m. 1957).
- 1882 – Apare în *Convorbiri literare* a treia parte a *Amintirilor*, datată: *septembrie 1881*.
Premiera operei *Parsifal* de Wagner.

- 1883 – Apar, în *Convorbiri literare* (1 ianuarie) poezia *Impresiuni de Lina Cătălina*, auzită la Spitalul Brâncovenesc. La 1 martie, – *Cinci pâni*, iar în *Almanahul Societății academice România jună din Viena* –, *Moș Ion Roată și vodă Cuza*. În noiembrie, i se aprobă un concediu medical de 3 luni. Nietzsche începe să publice lucrarea *Așa grăit-a Zaratuștra*. Apar *Povestiri crude* de scriitorul francez Villiers de L'Isle-Adam (1838-1889). Apare romanul *O viață* de Maupassant. Apare romanul *Insula comorilor* de scriitorul englez Stevenson (1850-1894).
- 1884 – 30 mai. Se aprobă institutorului Creangă un concediu de 2 luni. Apare volumul *Poeme tragice* de Leconte de Lisle. Verlaine publică în volumul *Poeți blestemați* opere necunoscute de Mallarmé, Rimbaud, Corbière, Cros. Apare studiul *Originea familiei, a proprietății private și a statului* de F. Engels. Apar *Aventurile lui Huckleberry Finn* de Mark Twain. Premiera piesei *O scrisoare pierdută* de I. L. Caragiale.
- 1885 – 15 octombrie. Obține un concediu medical de 6 luni. Pictorul olandez Vincent Van Gogh (1853-1890) pictează tabloul *Mâncătorii de cartofi*.
- 1885-1888 – Construirea Palatului Ateneului Român din București. Apare romanul *Bel-Ami* de Maupassant. Apare romanul *Germinal* al scriitorului francez Emile Zola (1840-1905). Moare poetul Grigore Alexandrescu (n. 1810). Premiera piesei *Ovidiu* de Vasile Alecsandri.
- 1886 – În concediu de boală prelungit până la sfârșitul vieții. Apare *Manifestul simbolist* al poetului francez de origine greacă Jean Moréas (1856-1910). Apare lucrarea *Dincolo de bine și de rău* de F. Nietzsche. B. P. Hasdeu publică, până-n 1898, cele patru volume din *Etymologicum Magnum Romaniae*.

- 1887 – Premiera operei *Otello* de G. Verdi.
Moare folcloristul Petre Ispirescu (n.1830).
- 1888 – Creangă citește în Cercul literar al lui Beldiceanu ultima parte a *Amintirilor*.
Apare volumul *Ubu-rege* al scriitorului francez Alfred Jarry (1873-1907).
Nietzsche își scrie ultimele lucrări, *Ecce Homo* și *Amurgul idolilor*.
Van Gogh pictează *Floarea soarelui*.
Apare la București foaia literară *Fântâna Blanduziei*, condusă de un comitet de redacție în frunte cu Eminescu.
- 1889 – 31 decembrie. Moartea lui Ion Creangă, în noaptea de ajun, în urma unui atac de epilepsie.
Construirea Turnului Eiffel cu ocazia deschiderii Expoziției universale la Paris.
Van Gogh pictează *Autoportret cu pipă și cu ureche bandajată*.
Moare poetul Mihai Eminescu (n. 1850).
Moare poeta Veronica Micle (n. 1850).
- 1890 – 2 ianuarie. Înmormântarea lui Ion Creangă la cimitirul Eternitatea din Iași.
Apar, la editorul H. Goldner din Iași, *Scrierile lui Ion Creangă, Poveștile*, vol. I, cu o prefață de A. D. Xenopol și o biografie a autorului de Gr. I. Alexandrescu (volumul conține poveștile publicate în *Convorbiri literare* între 1875-1878).
- 1892 – Apar *Scrierile lui I. Creangă*, volumul II, *Diverse*, cu: *Amintiri din copilărie, Anecdote (Popa Duhu, Cinci pâini, Moș Ion Roată și Unirea, Moș Ion Roată și Cuza-vo-dă), Poezii poporane, Poezii proprii, Cuvinte, rostiri*.

AMINTIRI DIN COPILĂRIE

Dedicație d-șoarei L. M.

I

Stau câteodată și-mi aduc aminte ce vremi și ce oameni
mai erau în părțile noastre pe când începusem și eu,
drăgăliță-Doamne, a mă ridica băiețaș la casa părinților
mei, în satul Humulești, din târg drept peste apa Neamțului;
sat mare și vesel, împărțit în trei părți, care se țin tot de
una: Vatra satului, Delenii și Bejenii.

Ș-apoi Humuleștii, și pe vremea aceea, nu erau numai
așa, un sat de oameni fără căpătăi, ci sat vechi răzășesc,
întemeiat în toată puterea cuvântului: cu gospodari tot unul
și unul, cu flăcăi voinici și fete mândre, care știau a învăța și
hora, dar și suveica, de vuia satul de vatale în toate părțile;
cu biserică frumoasă și niște preoți și dascăli și poporeni
ca aceia, de făceau mare cinste satului lor.

Și părintele Ioan de sub deal, Doamne, ce om vrednic
și cu bunătate mai era! Prin îndemnul său, ce mai de pomi

s-au pus în țințierim, care era îngrădit cu zaplaz de bârne, streșinit cu șindrilă, și ce chilie durată s-a făcut la poarta bisericei pentru școală; ș-apoi, să fi văzut pe neobositul părinte cum umbla prin sat din casă în casă, împreună cu bădița Vasile a Illoaei, dascălul bisericei, un holtei zdravăn, frumos și voinic, și sfătuia pe oameni să-și deie copiii la învățătură. Și unde nu s-au adunat o mulțime de băieți și fete la școală, între care eram și eu, un băiet prizărit, rușinos și fricos și de umbra mea.

Și cea dintâi școlăriță a fost însăși Smărăndița popei, o sgâtie de copilă ageră la minte și așa de silitoare, de întrecea mai pe toți băieții și din carte, dar și din nebunii. Însă părintele mai în toată ziua da pe la școală și vedea ce se petrece... Și ne pomenim într-o zi că părintele vine la școală și ne aduce un scaun nou și lung, și, după ce-a întrebat pe dascăl, care cum ne purtăm, a stat puțin pe gânduri, apoi a pus nume scaunului „Calul Balan”, și l-a lăsat în școală.

În altă zi ne trezim că iar vine părintele la școală, cu moș Fotea, cojocarul satului, care ne aduce, dar de școală nouă, un drăguț de biciușor de curele, împletit frumos, și părintele îi pune nume „Sfântul Nicolai”, după cum este și hramul bisericei din Humulești... Apoi pofteste pe moș Fotea că, dacă i-or mai pica ceva curele bune, să mai facă așa, din când în când câte unul, și ceva mai grosuț, dacă se poate... Bădița Vasile a zâmbit atunci, iară noi școlarii, am rămas cu ochii holbați unii la alții. Și a pus părintele pravilă și a zis că în toată sâmbăta să se procitească băieții și fetele, adică să asculte dascălul pe fiecare de tot ce-a învățat peste săptămână; și câte greșele va face, să i le însemne cu cărbune pe ceva, iar la urma urmelor, de fiecare greșală

să-i ardă școlarului câte un sfânt-Nicolai. Atunci copila părintelui, cum era sprintară și plină de incuri, a bufnit de râs. Păcatul ei, sărmana!

— Ia poftim de încalecă pe Balan, jupâneasă! zise părintele, de tot posomorât, să facem pocinog sfântului Nicolai cel din cui.

Și cu toată stăruința lui moș Fotea și a lui bădița Vasile, Smărăndița a mâncat papara, și pe urmă ședea cu mâinile la ochi și plângea ca o mireasă de sărea cămeșa de pe dânsa. Noi când am văzut asta, am rămas înlemniți. Iar părintele, ba azi, ba mâine, aducând pitaci și colaci din biserică, a împărțit la fiecare de ne-a îmblânzit, și treaba mergea strună; băieții schimbau tabla în toate zilele, și sâmbăta procitanie.

Nu-i vorbă, că noi tot ne făceam felul, așa, câteodată; căci, din bățul în care era așezată fila cu cruce-ajută și buchiile scrise de bădița Vasile pentru fiecare, am ajuns la trătăji, de la trătăji la ceaslov, ș-apoi, dă, Doamne, bine! în lipsa părintelui și a dascălului intram în ținterim, țineam ceaslovul deschis, și, cum erau filele cam unse, trăgeau muștele și bondarii la ele, și, când clămpăneam ceaslovul, câte zece-douăzeci de suflete prăpădeam deodată; potop era pe capul muștelor! Întru una din zile, ce-i vine părintelui, ne caută ceasloavele și, când le vede așa sângerate cum erau, își pune mâinile în cap de necaz. Și cum află pricina, începe a ne pofti pe fiecare la Balan și a ne mângâia cu sfântul ierarh Nicolai pentru durerile cuvioaselor muște și ale cuvioșilor bondari, care din pricina noastră au pătitimit.

Nu trece mult după asta, și-ntr-o zi, prin luna lui mai, aproape de Moși, îndeamnă păcatul pe bădița Vasile tântul, că mai bine nu i-oi zice, să puie pe unul, Nic-a lui Costache, să mă procitească. Nică, băiet mai mare și înaintat în

învățătură până la genunchiul broaștei, era sfădit cu mine din pricina Smărăndiței popei, căreia, cu toată părerea mea de rău, i-am tras într-o zi o blandă, pentru că nu-mi da pace să prind muște... Și Nică începe să mă asculte; și mă ascultă el, și mă ascultă, și unde nu s-apucă de însemnat la greșele cu ghiotura pe o draniță: una, două, trei, până la douăzeci și nouă. „Măi!!! s-a trecut de șagă, zic eu, în gândul meu; încă nu m-a gătit de ascultat, și câte au să mai fie!” Și unde n-a început a mi se face negru pe dinaintea ochilor și a tremura de mânios... Ei, ei! acu-i acu. „Ce-i de făcut, măi Nică?” îmi zic eu în mine. Și mă uitam pe furiș la ușa mântuirii și tot scăpăram din picioare, așteptând cu neastâmpăr să vie un lainic de școlar de afară, căci era poruncă să nu ieșim câte doi deodată; și-mi crăpa măseaua-n gură când vedeam că nu mai vine, să mă scutesc de călăria lui Balan și de blagoslovenia lui Nicolai, făcătorul de vânătăi. Dar adevăratul sfânt Nicolai se vede că a știut de știrea mea, că numai iaca ce întră afurisitul de băiat în școală. Atunci eu, cu voie, fără voie, plec spre ușă, ies repede și nu mă mai încurc primprejurul școalei, ci o ieu la sănătoasa spre casă. Și când mă uit înapoi, doi hojmălăi se și luase după mine; și unde nu încep a fugi de-mi scăpărau picioarele; și trec pe lângă casa noastră, și nu întru acasă, ci cotigesc în stânga și întru în ograda unui megieș al nostru, și din ogradă în ocol, și din ocol în grădina cu păpușoi, care erau chiar atunci prășiți de-al doilea, și băieții după mine; și, până să mă ajungă, eu, de frică, cine știe cum, am izbutit de m-am îngropat în țărână la rădăcina unui păpușoi. Și Nic-a lui Costache, dușmanul meu, și cu Toader a Catincăi, alt hojmălău, au trecut pe lângă mine vorbind cu mare ciudă; și se vede că i-a orbit Dumnezeu de nu m-au putut găbui.